

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ГРУПОВИХ ФОРМ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ

Оксана БОЙЧЕНКО

*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 014 Середня освіта (Географія)*

*Житомирського державного
університету імені Івана Франка (Україна)*

Валентина ЯКОВЛЕВА,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри екології та географії*

*Житомирського державного
університету імені Івана Франка (Україна)*

Відповідно до Закону України «Про освіту» метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка прагне до самовдосконалення та навчання впродовж життя. Згідно з положеннями концепції Нової української школи середня школа України має готувати спільноту відповідальних, активних і творчих людей, здатних у майбутньому створити потужну державу з конкурентною економікою. У Національній доктрині розвитку освіти в XXI ст. визначено пріоритетні напрямки покращення якості освіти, оновлення її змісту, форм організації навчально-виховного процесу та запровадження освітніх інноваційних технологій [3, 5].

На теперішній час українська освіта не відповідає сучасним запитам з боку особистості та суспільства, а також потребам економіки та світовим тенденціям, тому реформування освітньої галузі є важливим завданням. Суспільна потреба спонукає сучасну школу до пошуку нових педагогічних ідей, технологій, форм і методик, які б сприяли активізації пізнавальної діяльності учнів, розвитку їхнього критичного мислення, позитивної мотивації до навчання та самооцінки. Одними з таких є групові форми навчання, які використовуються для тренування та розвитку критичного мислення учнів, формування у них практичних умінь і навичок [1, 4].

У контексті вищезначеного, аналіз методики використання групових форм навчання у процесі вивчення географії у закладах загальної середньої освіти є актуальним завданням, оскільки рівень засвоєння знань та особистісний розвиток учнів значною мірою залежить від результативності їх запровадження у навчальному процесі.

Групова форма організації навчальної діяльності – це форма організації навчання у малих групах учнів, об'єднаних загальною навчальною метою в опосередкованому керівництві педагога у співпраці з учнями. Метою групових форм є розвиток дитини як суб'єкта освітнього процесу [2].

Основою організації групової роботи є вчитель та групи учнів – якщо навчання побудоване правильно, у його центрі знаходиться особистість учня і співучасників пізнавальної діяльності [1].

Зміст групового навчання полягає у тому, що майже кожен учень є активним учасником процесу навчання, який відбувається в комунікативній взаємодії та співпраці [4].

Основними засобами роботи організатора є визначення напрямку руху роботи групи, контроль за процесом роботи, опонування та рефлексія.

Групова навчальна діяльність учнів у відповідності до змісту розв'язуваних завдань та чисельному складу груп може бути організована різними способами. На уроках географії можуть бути застосовані такі форми групової взаємодії [1, 2, 4]:

1) Парна форма – два учні виконують частину роботи разом; використовується для досягнення дидактичної мети засвоєння, закріплення, перевірки знань;

2) Кооперативно-групова – форма організації навчання у малих групах учнів, об'єднаних спільною навчальною метою. За такої організації навчання учитель керує роботою кожного учня опосередковано через завдання, якими він спрямовує діяльність групи. Виконуючи частину спільної для всього класу мети, група презентує виконане завдання у процесі колективного обговорення. Підсумки такого обговорення стають надбанням усього класу;

3) Диференційовано-групова – передбачає організацію роботи учнівських груп з різними навчальними можливостями. Завдання диференціюються за рівнем складності або за їх кількістю;

4) Ланкова форма – організація навчання у постійних малих учнівських групах, які керуються лідерами та працюють над спільним завданням;

5) Індивідуально-групова – передбачає розподіл навчальної роботи між членами групи, коли кожен виконує частину спільного завдання.

6) Кооперативно-групова – учні спільно виконують групову роботу на всіх етапах;

7) Індивідуально-групова – кожен учень частину спільного завдання виконує індивідуально, а потім усі члени групи підбивають підсумок, обговорюючи результати та формулюючи загальну відповідь.

Для організації групової роботи на уроках географії вчитель може використати такі методи навчання:

1) Метод взаємних завдань – на уроці діти виконують завдання, придумані учнями цієї групи.

2) Метод взаємної перевірки – полягає в перевірці учнями правильності виконання навчального завдання відповідно з представленими вчителем зразками.

3) Метод спільного знаходження кращого рішення навчального завдання – полягає в проведенні його спільного обговорення.

4) Метод рецензування виконання роботи іншою групою – спрямований на організацію спілкування, обміну думками учнів у групі.

5) Метод дискусії – орієнтований на організацію групового обговорення й вирішення спірних питань.

6) Метод групового опитування – проводиться для повторення й закріплення матеріалу після завершення певного розділу програми.

7) Навчальна зустріч груп – проводиться на етапі закріплення, узагальнення й систематизації навчального матеріалу.

Список використаних джерел:

1. Кобернік С. Методика викладання географії в школі: навчально-методичний посібник. Київ: Стафед – 2, 2020. 320 с.
2. Назаренко Т.Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання). Харків: ВГ «Основа», 2016. 112 с.
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n1235>.
4. Сучасні методи групової роботи з учнями: науково-методичний посібник / укладачі: Буряк О.О., Кечик О.О. Харків: Друкарня Мадрид, 2020. 103 с.
5. Яковлева В.А. Власенко Р.П., Андрійчук Т.В. Методика навчання географії: інноваційні технології в процесі викладання географії у базовій та профільній школі. Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія». 2023. №3. С. 111-117.